

NOTĂ ASUPRA GENEALOGIEI POETILOR VĂCĂREȘTI

CONSTANTIN MANOLESCU

De la Al. Odobescu la N. Iorga și de aici la Al. Piru, autorii studiilor asupra poezilor Văcărești își încep biografiile și exegezele prin considerații de ordin genealogic, Văcăreștii fiind una din cele mai vechi familii de boieri români. Genealogia subliniază rolul acestei familii în viața politică și militară a Țării Românești și întrucîtva, pînă la ivirea lui Ienăchiță Văcărescu, rolul acesteia în istoria culturii noastre vechi. Nicolae Iorga amintește în acest sens de Constantin Văcărescu, înalt dregător domnesc, se pare frate cu Ștefan Văcărescu tatăl lui Ienăchiță. Constantin Văcărescu este pomenit în documente ca al doilea logofăt între 1717 și 1721¹, fiind autorul unei genealogii intitulate: „*Luminata viață a neamului prealuminatului, preainvățatului și blagocestivului Domn a toată Țara Românească Io Nicolae Alexandru Voevoda scoasă din leatopisișile moldovenesti cu porunca Înălțimii Sale de preaplecatul den slujile Măriei Sale Constantin Văcărescul vel vistier la leat 7235 (1727)*.”² Și Ștefan Văcărescu, despre care am pomenit mai sus, era „*el însuși preocupat de literatură*”.³

Trei documente datate : 9 octombrie 1572, 31 iulie 1573, 12 august 1574⁴ dovedesc existența unui logfăt, pe nume Stanislav din Văcărești, cunoscător de bucoavnă slavă, caligraf domnesc, sau, după propria sa prezentare, „*compunător și scriitor cu mîna*”⁵

Din ultimul document, citat mai sus, aflăm că el este fiul lui Tatul, mare clucer „*fiul lui Tatul, mare clucer din Văcărești de lângă Țirgoviște*”.⁶

Arborele genealogic al Văcăreștilor se poate îmbogăți cu două existențe : *Tatul Văcărescu și Stanislav Văcărescu*. Ne permitem să dăm

---

¹ Cf. N. Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVII-lea (vol. I)*, Editura didactică și pedagogică 1969, p. 166.

² Ibidem, p. 165.

³ D. Popovici, *Studii literare*, Editura Dacia, Cluj 1972, p. 382.

⁴ *Documente privind istoria României, B., Țara Românească, vol. IV*, Ed. Academiei 1951, pp. 90, 96, 110.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

celor doi boieri patronimul Văcărescu bazându-ne pe un document din „Condica Văcăreștilor”⁷: „pentru că acest sat Văcărești, fost-au a lor bătrână și dreaptă moșie, de la moșii și strămosii lor, încă de la descălecarea țării”. Deci nu poate fi vorba de o altă familie boierească în această localitate de lângă Tîrgoviște decît cea numită de noi. Chiar dacă dăm curs scepticismului manifestat de Nicolae Iorga în privința vechimii acestei familii, totuși folsind anul 1655, cînd el însuși citează pe „Mihai Cupeț, ginerele lui Ivan pitarul Văcărescu”,⁸ putem presupune că acest Ivan Văcărescu se născuse aproximativ la începutul veacului, de unde distanța de un sfert de veac pînă la Stanislav și Tatul, boieri din Văcărești, este minimă pentru a nu putea presupune legătura de singe dintre aceștia și Ivan Văcărescu. De fapt, Nicolae Iorga însuși spune că de-abia cu secolul al XVII-lea obiceiul întrebuintării numelor de familie se generalizează,⁹ lucru pe care îl demonstrează și această familie.

Ne vom opri atenția asupra lui Stanislav Văcărescu, inițiat în „ars notaria” la școala de grămăticici de la Tîrgoviște,¹⁰ om cu o bogată cultură teologică.

În documentele scrise de Stanislav Văcărescu găsim în locul formulelor seci („Și am scris eu diacul Micu...”, „Și am scris eu Gherghie grămătic”) o formulă din care transpare pregnant conștiința de sine a rangului său boieresc: „Și eu compunătorul și scriitorul cu mina vrednicul și smeritul Stanislav din Văcărești”.

În afara locvacității, a forței imprecatei în pasajul din documente unde se întăresc daniile, se poate menționa că în documentele din 1572 și 1573 Stanislav Văcărescu sparge tiparele formulei de încheiere, adăugînd imediat după datare: „Dulceața acestei vlefți o uită moartea”.

Formula apare și la alți caligrafi ulteriori, putînd fi interpretată ca o formulă preluată de la școala de grămăticici menționată. Ea are, păstrînd proporțiile, ceva din muzica aceluia „fortuna labilis” a sensibilității medievale a lui François Villon și Jorge Manrique.

Iată deci, aplicat peste hrisoavele mari cu peceți, în slavonă, ale cancelariei domnești, unul din ascendenții Văcăreștilor.

Prin această subliniere genealogică, cunoscutul „Testament” al lui Ienăchiță Văcărescu cu efigiarele versuri: „Las vouă moștenire / Creșterea limbii românești” capătă valențele unui imperativ care se îndreaptă nu numai spre floraliiile ce izbucnesc după el, ci și ale unui strigăt venit din adîncurile culturii noastre al biruinței scrisului în limba română, după expresia regretatului P. P. Panaitescu.

⁷ *Condica Văcăreștilor — Copii de documente, regeste și mențiuni publicate*, în „Studii — revistă de istorie”, nr. 19(5)/1966.

⁸ Nicolae Iorga, *idem*, p. 166.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Cf. Ștefan Bărsănescu, *Pagini nescrise din istoria culturii românești*, Ed. Academiei 1971.